

Perhehoito Luotsi
PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE
2019

AKAA • KANGASALA • LEMPÄÄLÄ • NOKIA • ORIVESI • PIRKKALA • PÄLKÄNE • TAMPERE
URJALA • VALKEAKOSKI • VESILAHTI • YLÖJÄRVI

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Perhehoidon tarkoitus	1
3	Perhehoito Luotsin tehtävä ja toiminta	1
3.1	Pitkäaikaisen sijaisperheen hakeminen Luotsista	2
3.2	Perhehoidon asiakasohjausprosessi	3
3.3	Lapsen sijoitus sukulaisperheeseen.....	3
4	Lapsen sijoitus päivystävässä sijaisperheessä	4
5	Sijaisperheiden valmennus ja valinta	5
6	Sijaisperhetoiminnan muodot	6
7	Ostopalveluperhehoidon käyttö	7
7.1	Työnjako, kun lapsi on sijoitettuna ostopalveluperhehoitoon	7
8	Salassapito ja vaitiolovelvollisuus	7
8.1	Lapsen kuvaaminen ja kuvien julkaiseminen	8
9	Toimeksiantosopimus.....	9
9.1	Toimeksiantosopimuksen solmiminen	9
9.2	Käynnistämiskorvaus	10
9.3	Vapaa- oikeuden toteuttamisvaihtoehdot.....	12
9.4	Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	14
9.5	Perhehoitajien tapaturmavakuutus.....	14
9.6	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen.....	15
9.7	Perhehoitajan sairastuminen	15
10	Korvausten määräytyminen.....	16
10.1	Hoitopalkkio	16
10.2	Hoitopalkkion korottaminen.....	18
10.3	Kulukorvaus.....	20
10.3.1	Käyttövara	20
10.3.2	Lapsilisä	21
10.3.3	Osittaista kulukorvausta maksetaan.....	21
11	Erikseen korvattavat kulut.....	21
11.1	Terveystarkastus	21
11.2	Tapaturman hoitokulut vakuutuksen perusteella	22
11.3	Opiskelukulut	22
11.4	Harrastuskulujen korvaaminen.....	23
11.5	Lapsen lomavierailusta aiheutuvat kustannukset	23

11.6	Korvaus oman auton käytöstä	24
11.7	Muut erityiset kulut.....	24
12	Perhehoitajan tukeminen hoito- ja kasvatustyössä.....	25
12.1	Ensimmäisen vuoden tuki.....	25
12.2	Perhehoidon lomitus	26
13	Perhehoidon valvonta	27
14	Sijoituksen päätyminen	27
15	Perhehoidon lainsäädäntötausta.....	27
16	Voimaantulo ja soveltaminen	28

1 Johdanto

Perhehoito Luotsin toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten Luotsi-kuntien alueella toteutetaan lastensuojelun toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Toimintaohjeen tavoitteena on tukea laadukasta lastensuojelun perhehoidon toteuttamista. Perhehoito Luotsin toimintaohje on tarkoitettu Luotsin työntekijöille, lapsen asioista vastaaville sosiaalityöntekijöille Tampereella ja Luotsi-kunnissa sekä perhehoitajille.

2 Perhehoidon tarkoitus

Perhehoitolaki 1 § Lain tarkoitus ja tavoite

Tämän lain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

Perhehoitolaki 3 § Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksi käyttäen, ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa.

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntainliiton kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissaan perhehoitoa. Lastensuojelussa perhehoitajista käytetään nimitystä sijaisvanhemmat.

3 Perhehoito Luotsin tehtävä ja toiminta

Perhehoito Luotsi on Tampereen kaupungin lastensuojelun perhehoidon yksikkö. Se vastaa sijaisperheiden rekrytoinnista ja ennakkovalmennuksesta, asiakasohjauksesta sijaisperheisiin sekä sijaisperheiden jatkokoulutuksesta ja työnohjauksesta. Luotsi valmentaa sijaisperheitä Akaan, Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Pälkäneen, Tampereen, Urjalan, Valkeakosken, Vesilahden ja Ylöjärven tarpeisiin.

Luotsi hyväksyy uudet perhehoitajat ja välittää perhehoitajia Luotsi-yhteistyöalueen kuntiin. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä hakee pitkäaikaista tai avohuollon sijaisperhettä lapselle Luotsista palvelupyynnöllä eli tiekkarilla. Sopivimman sijaisperheen valintaan vaikuttavat lapsen ja hänen perheensä toiveet, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän näkemys sekä perhehoitajan valmiudet ja toiveet sijoitettavasta lapsesta.

Perhehoito Luotsilla on käytettävissä päivystävien sijaisperheiden päivystysrinki kiireellisesti sijoitettuja lapsia varten. Perhehoito Luotsin ohjaustyö vastaa kiireellisestä palveluohjauksesta päivystysperheisiin ja perheiden tukemisesta sijoituksen aikana. Ohjaustyön työntekijät tukevat sijoitusprosessin aikana lasta ja hänen perhettään yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Ohjaustyöstä pidetään tiiviisti yhteyttä päivystävään sijaisperheeseen, seurataan lapsen vointia ja arvioidaan tuen tarvetta.

3.1 Pitkäaikaisen sijaisperheen hakeminen Luotsista

Pitkäaikaista sijaisperhettä ja sijaisperhettä avohuollon sijoitukseen haetaan Luotsista palvelupyynnöllä eli tiekkarilla, joka kirjataan lapsen asiakastietoihin. Tiekkarissa kuvaillaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti lasta ja hänen tilannettaan sekä toiveita ja tarpeita sijaisperheen suhteen. Tehdystä tiekkarista ilmoitetaan Luotsiin joko sähköpostitse luotsi@tampere.fi tai puhelimitse 040 670 1221. Tiekkarin liitteeksi toimitetaan mahdollisimman pian lasta koskevat terveydenhuollon, päivähoiton tai koulun oppilashuollon jne. lausunnot sekä päivystävän sijaisperheen havainnot lapsesta.

Luotsin perhehoidon tiimi käsittelee saapuneet tiekkarit kokouksessaan tiistaisin. Sijoitusprosessin vastuulleen ottanut Luotsin sosiaalityöntekijä on yhteydessä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään ja sopii etenemisestä. Ensisijaisesti kartoitetaan Luotsin käytettävissä olevat sijaisperheet. Sopivaan perheeseen otetaan yhteyttä Luotsista ja keskustellaan sijoitettavasta lapsesta aluksi nimettömästi. Myöhemmin perhe saa luettavakseen lapsen asiakirjat ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä puolestaan sijaisperheen loppuarvioinnin. Tämän jälkeen sosiaalityöntekijä tekee perheeseen kotikäynnin yhdessä Luotsin sosiaalityöntekijän kanssa.

Ellei Luotsilla ole lapselle sopivaa sijaisperhettä, haetaan vaihtoehtoja ostopalveluperhehoidon tuottajilta. Tällöin työskentelyyn tulee mukaan myös kyseisen palveluntarjoajan sosiaalityöntekijä.

Kun sosiaalityöntekijä on hyväksynyt perheen lapsen sijaisperheeksi, järjestetään Luotsi-neuvottelu. Luotsi-neuvottelussa päivystävä sijaisperhe tai laitoksen työntekijä kertoo tulevalle sijaisperheelle lapsesta, sovitaan tutustumisaikataulusta ja lapsen muutosta pitkäaikaiseen sijaisperheeseen. Pääsääntönä on, että lapsen vanhemmat tutustuvat sijaisperheeseen ensin, ja sen jälkeen sijaisperhe voi tavata lapsen. Ennen lapsen muuttoa sijaisperheeseen tehdään perheen kanssa toimeksiantosopimus.

3.2 Perhehoidon asiakasohjausprosessi

3.3 Lapsen sijoitus sukulaisperheeseen

LSL 32 § Lapsen läheisverkoston kartoittaminen

Ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle on selvitettävä lapsen vanhemman, jonka luona lapsi ei pääasiallisesti asu, sukulaisten tai muiden lapselle läheisten henkilöiden mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan tai muutoin osallistua lapsen tukemiseen. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos sitä ei asian kiireellisyyden tai muun perustellun syyn vuoksi ole tarpeen tehdä. Lapsen asumista ja sijoituspaikkaa koskeva asia on ratkaistava aina lapsen edun mukaisella tavalla.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee ryhtyä toimenpiteisiin lapsen huollon järjestämiseksi vanhempien välisellä sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, jos tätä on lapsen edun kannalta pidettävä aiheellisena.

Henkilölle, jolle on uskottu lapsen huolto lapsen vanhempien ohella tai sijasta ja jonka luona lapsi asuu, tulee tarvittaessa turvata perhehoitolain 10 § mainitut edellytykset lapsen hoitamiseksi ja kasvattamiseksi.

Sukulais- tai muuhun läheisverkostoon kuuluvan sijaisperheen valmennuksessa käytetään Pesäpuun Sukulaissijaisvanhemmuus-työskentelymallia. Työskentelymalli sisältää viisi tapaamista, joilla käsitellään mm. sijaisperheen roolia, menetyksiä ja surua, yhteistyökysymyksiä, perheen kasvatus-tapoja ja arkea sijoitetun lapsen kanssa. Viimeisessä valmennustapaamisessa arvioidaan työskentelyä ja tehdään päätökset jatkosta yhdessä. Valmennuksen toteuttavat lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja Luotsin sosiaalityöntekijä työparityönä. Päätöksen sijoituksesta tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Jos valmennettavan perheen tilanne sallii, voidaan valmennus toteuttaa myös niin, että perhe osallistuu PRIDE-ryhmään Luotsissa. Valmennusryhmään osallistuminen tukee yksilövalmennusta paremmin sijaisperheen roolin omaksumista.

Kun lapsi on sijoitettu sukulais- tai tuttavaperheeseen lastensuojelupäätöksellä, koskevat tätä sijaisperhettä samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muitakin sijaisperheitä (palkkiot ja korvaukset, oikeus tukeen jne.). Sukulaissijaisperheille on omia työnohjausryhmiä.

Kun lapsen asuminen järjestetään läheisverkostossa huoltajuusjärjestelyn perusteella LSL 32 § tai SHL 43 § mukaisesti, tulee lapsen hoitoonsa ottaneelle maksaa perhehoitolain palkkiota ja kulukorvausta vastaavat korvaukset. Tällöin ei kuitenkaan ole kysymys perhehoidosta.

4 Lapsen sijoitus päivystävässä sijaisperheessä

Luotsi ylläpitää päivystävien sijaisperheiden rinkiä kiireellisiä sijoitustarpeita varten. Lapsi voidaan sijoittaa päivystävään sijaisperheeseen kiireellisen sijoituksen tai kiireellisen avohuollon sijoituksen päätöksellä mihin vuorokaudenaikaan tahansa.

Paikka päivystävässä sijaisperheessä pyydetään kiireellisestä palveluohjauksesta. Lapsen siirtymisestä ja kuljetuksesta sijaisperheeseen sovitaan puhelun aikana.

Perhehoito Luotsi tekee ennen päivystystoiminnan aloittamista päivystävien sijaisperheiden kanssa toimeksiantosopimukset, jotka koskevat päivystysaikaa ja tamperelaisten tai oriveteläisten lasten sijoituksia. Kun päivystysperheeseen sijoitetaan muun Luotsin toiminta-alueen kunnan lapsi, tulee lapsen kotikunnan tehdä toimeksiantosopimus kyseisen lapsen hoitoa koskien. Perhehoito Luotsin sosiaalityöntekijä toimittaa kuntaan tarvittaessa esitetyt toimeksiantosopimus pohjan tätä varten ja neuvoo sopimuksen yksityiskohdissa, kuten perhehoitajan vapaan määräytymisessä.

Päivystysajoituksen aikana kullakin sijaisperheellä on oma työntekijäpari Perhehoito Luotsin ohjaustyössä. Ohjaustyöntekijät tukevat sijaisperhettä ja ovat lapsen oman perheen tavoitettavissa sijoituksen aikana sekä osallistuvat kaikkiin lapsen asioita koskeviin neuvotteluihin. Lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää pyydetään olemaan yhteydessä Perhehoito Luotsin ohjaustyöhön sijoitusta koskevissa asioissa ja suunnitelmissa.

Ohjaustyön työntekijät kirjaavat sijoituksen kulun lapsen asiakastietoihin. Päivystävä sijaisperhe kirjaa lapsesta tekemänsä havainnot erilliselle lomakkeelle, joka Ohjaustyön työntekijä toimittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Kun päivystysperheessä olevalle lapselle tarvitaan pitkäaikainen sijaishuoltopaikka, haetaan tätä tiekkarilla Luotsista.

Perhehoitolaki 5 § Perhekodin olosuhteet

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Perhehoitolaki 6.1 ja 6.2 § Perhehoitajan kelpoisuus

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Perhehoito Luotsi vastaa sijaisperheille annettavasta ennakkovalmennuksesta ja arvioinnista. Ennen valmennukseen ryhtymistä Luotsi hankkii perhettä koskevat kotikunnan lausunnot, poliisirekisteriotteet ja terveydentilaa koskevat lausunnot. Sen sijaan rikostaustaote (504/2002) tulee pyytää nähtäväksi vasta ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä, joten sitä ei tarkisteta valmennuksen aikana. Valmennuksen aikana tehdään kotikäynti, jolla tutustutaan myös kodin tiloihin ja tavaan kaikki perheenjäsenet.

Sijaisperheiden ennakkovalmennuksessa ja arvioinnissa käytetään PRIDE®-mallia. PRIDE® on prosessinomainen, ryhmämuotoinen valmennus, joka koostuu kahdeksasta kolmen tunnin pituisista ryhmätapaamisista ja vähintään neljästä perhekohtaisesta tapaamisesta. Valmennuksen päätteeksi laaditaan loppuarvio, jossa kuvataan perheen valmiuksia:

- 1) hoitaa ja suojella lasta,
- 2) tukea lapsen yksilöllistä kehitystä,
- 3) tukea lapsen yhteydenpitoa läheisiinsä,
- 4) tarjota lapselle pysyvyyttä ja jatkuvuutta ja
- 5) tehdä yhteistyötä lapsen asioissa.

Loppuarvioon sisältyy myös perheen profiili, jossa määritellään, millaisen lapsen perhe voi ottaa hoitoonsa.

Perhehoito Luotsi ylläpitää lastensuojelun valvontarekisteriä, johon jokainen Perhehoito Luotsiin perhehoitajaksi hakeutuva lisätään. Perhehoito Luotsissa on käytössä Efficia-asiakastietojärjestelmä. Tietosuojaseloste on nähtävillä Tampereen kaupungin nettisivuilla.

Perhehoitolaki 7 § Perhekodissa hoidettavien määrä

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.

Perhehoitolaki 9.1 § Hoidettavien määrästä poikkeaminen

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa tai ammatillisessa perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö kuin 7 ja 8 §:ssä säädetään.

Luotsi pitää sijaisperheessä hoidettavien enimmäislukumääränä neljää lasta tai nuorta sijaisperheen omat, alle kouluikäiset lapset tai muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuna. Rajaamalla lukumäärä neljään perhehoidettavaan sijaisperheessä, varmistetaan jokaisen lapsen saama yksilöllinen huomio ja hoito ja sijaisvanhempien jaksaminen vaativassa hoitotyössä. Mikäli sijaisperhe toimii myös tukiperheenä, ei tukiperhelapsia lähtökohtaisesti lasketa lukumäärään mukaan.

6 Sijaisperhetoiminnan muodot

Pitkäaikaiseen sijaisperheeseen sijoitetaan huostaan otettu lapsi suunnitelmallisesti. Lapsen sijoitus voi kestää aikuisikään saakka tai lapsi saattaa palata biologisten vanhempiensa luokse kotitilanteen korjaututtua. Pitkäaikainen sijaisperhe on saanut ennen tehtävään ryhtymistään sijaisvanhemmille suunnatun valmennuksen ja Perhehoito Luotsi on hyväksynyt perheen tehtävänsä.

Päivystävä sijaisperhe on saanut saman ennakkovalmennuksen kun pitkäaikainen sijaisperhe ja lisäksi päivystäville perheille suunnatun jatkokoulutuksen, johon perhe osallistuu tehtävässä toimissaan. Päivystysperheeltä edellytetään vähintään toisen vanhemman päätoimista perhehoitajuutta, mikä tarkoittaa että vanhempi on kotona ja valmiudessa ottaa sijoitetun lapsen vastaan lyhyellä varoitusajalla. Päivystävä perhe sitoutuu hoitamaan sijoitettua lasta siihen asti, että tämä joko kotiutuu tai siirtyy pitkäaikaiseen sijaisperheeseen. Osa päivystävistä sijaisperheistä on valmiita tarvittaessa ryhtymään lapsen pitkäaikaiseksi sijaisperheeksi.

Erityisen tuen sijaisperheet (aiemmin ammatilliset sijaisperheet) ovat kokeneita sijaisperheitä, jotka ovat puitesopimuksen perusteella sitoutuneet olemaan yhteistoiminta-alueen käytettävissä erikseen sovittavan paikkaluvun (enintään neljä, jos perhehoitajia kaksi ja enintään kaksi, jos yksi perhehoitaja) mukaisesti. Molemmat vanhemmat ovat päätoimisesti kotona hoitamassa lapsia ja ainakin toisella vanhemmista on tehtävään soveltuva sosiaalialan, kasvatustieteiden tai terveydenhuoltoalan koulutus. Etu-perheet ottavat vastaan erityishoitoa vaativia lapsia tai isompia lapsia, jotka muutoin sijoitettaisiin laitoksiin. Etu-perheet osallistuvat etu-perheille järjestettävään ryhmätyönohjaukseen. Etu-perheille maksettavat korvaukset on määritelty palkkiotaulukossa. Sijaisperheen hyväksyminen etu-perheeksi arvioidaan Luotsissa erillisen kriteeristön mukaan.

7 Ostopalveluperhehoidon käyttö

Ostopalveluna hankittava toimeksiantoperusteinen perhehoito on kilpailutettu Luotsi-alueella. Kilpailutuksessa (v. 2016) on hyväksytyt seuraavat palveluntuottajat:

Attendo Oy
Familiar Oy
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
Nuorten Ystävät -Palvelut Oy
Pelastakaa lapset ry
Perhehoitokumppanit Suomessa Oy
SOS-lapsikyläsäätiö

Ostopalveluperhehoitoon on määritelty kaksi tukitasoa: vankka tuki ja perustasoinen tuki. Vankan tuen tukipalvelua käytetään sijoituksen ensimmäisen kolmen kuukauden ajan, minkä jälkeen siirrytään perustasoiseen tukeen. Vankkaa tukea voidaan käyttää myös lapsen hoitoon liittyvissä kriisitilanteissa, jolloin sen käytöstä sovitaan erikseen 3-12 kuukaudeksi kerrallaan yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoito Luotsin/lastensuojelun johtavan sosiaalityöntekijän kanssa. Tuen tarkka sisältö on eritelty ostopalveluperhehoidon palvelukuvauksessa.

7.1 Työnjako, kun lapsi on sijoitettuna ostopalveluperhehoitoon

Sijoittajakunta vastaa lapsen lastensuojelulain mukaisesta vastuusosiaalityöstä.

Palveluntuottaja vastaa sijaisperheen ennakkovalmennuksesta, koulutuksesta, työnohjauksesta ja lapsen sekä sijaisperheen sijoituksen aikaisista tukipalveluista ja toimeksiantosopimuksen toteuttamisesta. Palveluntuottaja vastaa tarvittaessa lapsen ja vanhempien tai lapsen muiden läheisten valvotuista ja tuetuista tapaamisista.

Sijaisperheen tulee toimia yhteistyössä erilaisten biologisten vanhempien ja läheisverkostojen kanssa. Lapsella tulee olla mahdollisuus tavata vanhempiaan sijaiskodissa. Sijaisperhe pitää lasta koskevista asioista suoraan yhteyttä lapsen läheisiin. Tilanteissa, joissa yhteistyö sijaisperheen ja biologisten vanhempien välillä on erityisen haastavaa, voidaan yhteydenpito hoitaa perhehoidon tuottajan välityksellä.

8 Salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoidossa lähtökohtana on salassapito. Asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä ja jo tieto asiakkuudesta on salassa pidettävää tietoa. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta.

Perhehoitajalla on vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin kun ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai

toisen vahingoksi. Vaitiolovelvollisuutta käsitellään sijaisperheiden ennakkovalmennuksessa ja Luotsissa perhettä muistutetaan salassapidosta ennen lapsen tietojen luovuttamista perheelle sijoitusta valmisteltaessa.

Toimeksiantosopimuksen solmimisesta vastaava viranhaltija pyytää molemmilta perhehoitajilta toimeksiantosopimuksen solmimisen yhteydessä allekirjoituksen vaitiolositoumukseen.

Käytännössä sijaisvanhempien on mahdotonta täysin salata sijoitetun lapsen sosiaalihuollon asiakkuutta. Perhehoitajan on hyvä jo etukäteen miettiä ja mahdollisuuksien mukaan sopia asianosaisien kanssa, miten menetellään esimerkiksi kodissa käyvien vieraiden suhteen tai kodin ulkopuolella liikuttaessa sekä sen, mitä sijoitetusta lapsesta saa ulkopuolisille kertoa, jos asiasta kysytään.

Salassapito koskee myös lastensuojelun asiakirjoja. Perhehoitajan tulee säilyttää lasta ja hänen asiaansa koskevat asiakirjat ja muistiinpanot asiakaskohtaisissa kansioissa lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä asiakirjat palautetaan lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

8.1 Lapsen kuvaaminen ja kuvien julkaiseminen

Sijaisperhe saa ottaa lapsesta valokuvia ja videoita lasta itseään varten ja perheen kotialbumiin. Sosiaalisen median tili ei ole yksityinen valokuvakansio, eli sijaisperhe ei voi julkaista lapsen kuvia somessa.

Lapsen kuvien julkaisuun tai lapsen esiintymiseen esimerkiksi lehtijutussa tai koulun tai harrastusporukan nettisivuilla on lähtökohtaisesti saatava suostumus lapsen huoltajalta tai edunvalvojalta. Selkeintä on erillinen kirjallinen suostumus tai asian kirjaaminen lapsen asiakassuunnitelmaan.

Niissä tilanteissa, joissa suostumusta ei ole mahdollista tiedustella lapsen huoltajalta (esim. yllättävä tilanne), voi suostumuksen poikkeuksellisesti antaa sijaisvanhempikin. Mikäli huoltajat ovat sitä mieltä, ettei lasta tule kuvata missään tilanteessa, on tätä toivetta lähtökohtaisesti kunnioitettava niissä tilanteissa, joissa lapsi itse ei voi asiaan antaa suostumustaan. Internetissä julkaistavien kuvien osalta on huomioitava, ettei kuvia voi sieltä välttämättä koskaan poistaa.

Lastensuojelun keskusliiton julkaisu yksityisyyden suojasta digitaalisessa mediassa:

https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lapsen_yksityisyyden_suoja_digitaalisessa_mediassa.pdf

Lastensuojelun keskusliiton julkaisema opas lasten haastatteliijoille ja kuvaajille:

https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Opas_lasten_haastatteliijoille_ja_kuvaajille.pdf

9 Toimeksiantosopimus

Perhehoitolain 10§ Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan ja kunnan tai kuntayhtymän välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisen käyttövarojen maksamisesta;*
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;*
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;*
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;*
- 6 a) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;*
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;*
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;*
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista;*
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.*

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.

Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

9.1 Toimeksiantosopimuksen solmiminen

Jokaisen perhehoitoon sijoitetun lapsen osalta tehdään kirjallinen toimeksiantosopimus perhehoitajan kanssa. Pitkäaikaisen sijaisperheen toimeksiantosopimus laaditaan perhehoitajan, lapsen asiasta vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoito Luotsin sosiaalityöntekijän yhteistyönä. Sopimuksen allekirjoittavat perhehoitaja ja lapsen sijoittajakunnan työntekijä, jolle on kunnassa delegoitu päätösvalta kyseisessä asiassa.

Päivystävien sijaisperheiden osalta Luotsi tekee sopimuksen päivystystoiminnasta ja tamperelaisien ja oriveteläisten lasten sijoituksista. Kun päivystysperheeseen sijoitetaan lapsi muusta Luotsikunnasta, tekee lapsen kotikunta päivystysperheen kanssa sopimuksen kyseisen lapsen sijoituksesta. Tätä varten voidaan Luotsista toimittaa esitötetty toimeksiantosopimus pohja.

Toimeksiantosopimukseen kirjataan sijaisperheen molempien vanhempien tiedot ja molemmat allekirjoittavat toimeksiantosopimuksen. Molemmat vanhemmat ovat tapaturmavakuutettuja, kts. tarkemmin kohta Perhehoitajan tapaturmavakuutus. Molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan lapsen hoitoon. Ellei palkkion ja kulukorvauksen maksamisesta muuta sovita, ne tasataan maksettavaksi molemmille puolisoille.

Toimeksiantosopimuksen ehdot on neuvoteltava pitkäaikaisen sijaisperheen kanssa ennen lapsen tutustumista sijaisperheeseen ja kirjallinen toimeksiantosopimus tehdään poikkeustapauksia lukuun ottamatta ennen lapsen muuttamista sijaisperheeseen. Etenkin uusien aloittavien sijaisperheiden kohdalla on tärkeää käydä toimeksiantosopimuksen sisältö läpi saman pöydän ääressä.

Jälkihuollon alkaessa toimeksiantosopimusta tarkistetaan tai tarvittaessa laaditaan uusi sopimus.

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 5 § Perhehoitajan rikosrekisteriote

Jos perhehoitajalain 1 §:ssä tarkoitettu toimeksiantosopimus koskee perhehoidon antamista alaikäiselle, tulee kunnan tai kuntayhtymän ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

Sijaisperheen valmennuksen aikana sijaisvanhempien rikostausta selvitetään poliisirekisteritiedoista. Toimeksiantosopimusta tehtäessä tulee sen lisäksi tarkistaa rikosrekisteriote. Rikosrekisteriote on palautettava asianosaiselle viipymättä eikä siitä saa ottaa jäljennöstä. Tietoihin voidaan merkitä, että rikosrekisteriote on esitetty ja otteen tunnistetiedot.

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Lain edellyttämä vastuutyöntekijä on lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai muu lapsen sijoittajakunnan määrittelemä taho. Päivystävien sijaisperheiden vastuutyöntekijä on Luotsin sosiaalityöntekijä.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneelle työntekijälle välittömästi esimerkiksi palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tai yhteystiedoissa tapahtuneet muutokset. Ilmoitusvelvollisuus koskee erityisesti sijoitettujen lasten poissaoloja ja sijaisperheen olosuhteissa tapahtuneita muutoksia (esimerkiksi töiden aloittaminen), koska se voi vaikuttaa palkkioiden suuruuteen.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan.

9.2 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitolaki 18 § Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti enintään 2 916,43 euroa.

Perhehoitolaki 19 § Indeksisidonnaisuus

Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin (lokakuu 1951=100) edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

Lapsikohtaista käynnistämiskorvausta maksetaan pitkäaikaisissa perhesijoituksissa palkkiotaulukon mukaisesti, erityisperusteista enintään lain sallima enimmäismäärä. Käynnistämiskorvauksella voidaan korvata lapsikohtaisesti hoidon käynnistymisestä aiheutuvia kodin irtaimistohankintoja, mahdollisia muutostöitä ja sijoituksen alkuvaiheessa tarvittavia vaatetus- ja muita perushankintoja.

Mahdollisiin sijaiskodin muutostöistä aiheutuviin kustannuksiin saattaa olla mahdollista hakea korvausta myös vammaispalvelulain perusteella. Käynnistämiskorvaus maksetaan sijaisperheen esitettyä maksetut kuitit hankinnoista. Käynnistämiskorvauksella tehdyt hankinnat ovat lapsen omaisuutta.

Käynnistämiskorvausta voidaan maksaa yhden vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Päivystävälle sijaisperheille Tampereen kaupunki maksaa käynnistämiskorvausta palkkiotaulukon mukaisesti päivystystoiminnan aloittamista varten. Enimmäismäärään saakka voidaan korvata toiminnan käynnistymisestä aiheutuvia kodin irtaimistohankintoja ja tulevan sijoituksen alkuvaiheessa tarvittavia perushankintoja sekä mahdollisista sijaiskodin muutostöistä aiheutuvia kustannuksia. Mikäli päivystystoiminta jatkuu pitkäaikaisena, voidaan tapauskohtaisesti harkita käynnistämiskorvauksen enimmäismäärän ylittämistä lain sallimaan enimmäismäärään asti. Päivystävien sijaisperheiden käynnistämiskorvauksella tehdyt hankinnat eivät ole lapsen omaisuutta.

Päivystysperhesijoituksen aikana ei korvata käynnistämiskorvauksella erikseen lapsikohtaisia hankintoja. Mikäli lapsen sijoitus jatkuu pitkäaikaisena, voidaan käynnistämiskorvausta tarvittaessa maksaa pitkäaikaisen perhehoidon käytännön mukaisesti.

Päivystysperhesijoituksen aikana kulukorvaus kattaa lapsen vaatehankinnat ja hankitut vaatteet kuuluvat lapselle sijoituksen päättyessä. Perheen tulee varmistua siitä, että lapsella on asianmukaiset sisä- ja ulkovaatteet niin sijoituksen aikana kuin lapsen siirtyessä pois päivystysperheestä.

Lapsella tulee olla hänen siirtyessään pois päivystävästä sijaisperheestä:

- Hänelle uutena ostetut vuodenaikaan soveltuvat jalkineet ja ulkovaatekerta.
- Sadevarusteet kumisaappaineen
- Vuodenajan mukaiset päähineet, käsineet/kintaat ja muut asusteet
- Muutama sisävaatekerta
- Ainakin yksi parempi sisävaatekerta
- Alusvaatteita ja sukkia viikon varustus
- Pari yövaatekertaa
- Lelut ja harrastusvälineet jotka on hankittu sijoituksen aikana
- Lapselle tärkeät tavarat
- Eskari- kerho tai kouluvarusteet, mm. reppu

Lapselle pieneksi jääneitä käyttövaatteita ei kannata lähettää eteenpäin lukuun ottamatta joitain merkityksellisiä varusteita, kuten ensikengät tms. Vaatteiden tulee olla ehjiä, siistejä ja sopivan kokoisia. Pääasiassa mukaan laitetaan uutena hankittuja vaatteita, vaikka olisi käytetty perheen kiertäjävaatteitakin sijoituksen aikana.

9.3 Vapaoikeuden toteuttamisvaihtoehdot

Perhehoitolaki 13 § Oikeus vapaaseen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana.

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata kaksi vuorokautta kuukaudessa.

Toimeksiantosopimuksen teon yhteydessä neuvotellaan perhehoitajan kanssa vapaoikeuden toteuttamisesta. Perhehoitajalla on kolme eri vaihtoehtoa vapaoikeuden toteuttamiseen:

1. Perhehoitajan vapaasta sovitaan erikseen
Vaihtoehtoa käytetään tilanteissa, joissa vapaasta sovitaan jossakin muualla. Päivystävien sijaisperheiden oikeus vapaaseen määritellään erikseen toimeksiantosopimuksen liitteessä.
2. Perhehoitajalla ei ole oikeutta vapaaseen toimeksiantosopimuksen nojalla
Kohtaa käytetään silloin, kun perhehoitaja ei halua oikeutta vapaaseen. Jos perhehoitaja haluaa myöhemmin oikeuden vapaaseen, toimeksiantosopimusta muutetaan ja vapaa järjestetään.
3. Perhehoitajan oikeus vapaaseen muulla tavoin, miten
Pääsääntöisesti toimeksiantosopimusta tehdessä valitaan tämä kohta. Sopimukseen kirjaetaan tapa, jolla vapaa toteutuu (esim. lapsen ollessa läheistensä luona, lomittajan avulla, rahallisesti, tms.).

Perhehoitajan vapaan katsotaan toteutuvan, mikäli sijoitettu lapsi viettää kuukauden aikana suunnitellusti 2 vuorokautta (48 tuntia) sijaiskodin ulkopuolella (esim. läheisten tapaaminen). Mikäli perheessä on useita lapsia, on perhehoitajalla oikeus kahden vuorokauden vapaaseen siten, että kaikki perhehoidossa olevat lapset ovat yhtä aikaa muualla hoidossa. Perhehoitajan tulee itse huolehtia vapaiden koordinoinnista. Mikäli läheisten tapaamiset eivät toteudu säännöllisesti tai keskeytyvät, perhehoitajan oikeus vapaaseen ei toteudu.

Mikäli vapaa ei toteudu lapsen tavatessa läheisverkostoa, perhehoitaja hankkii lapselle hoitajan, jonka kustannukset korvataan maksettua kuittia vastaan tai lomittajan kanssa voidaan tehdä toimeksiantosopimus lomittamisesta.

Perhehoitajan vapaajakson pituudessa tulee huomioida lapsen tarpeet ja lapsen henkilökohtaiset ominaisuudet. Perhehoitajan on otettava yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään etukäteen ja ilmoitettava vapaan pitämisestä sekä vapaan aikana lapsen hoidosta vastaavan henkilön tiedot. Vapaat tulee pitää puolen vuoden kuluessa niiden kertymisestä ja niitä voidaan pitää enintään kuusi vuorokautta kerrallaan.

Perhehoitajan erikseen sovitun vapaan ajaksi palkattavan hoitajan kustannuksista voidaan korvata palkkiotaulukon mukainen lapsikohtainen hoitopalkkio. Jos sosiaalityöntekijän arvion mukaan hoitaja tulee olla kaksi, korvataan molemmille hoitajille hoitopalkkio. Lisäksi toimeksiantosopimus-suhteisen lomittajan matkakuluja voidaan korvata tarpeen mukaan. Mikäli perhehoitajan työnohjaukseen, neuvotteluun tai koulutukseen osallistumisen ajaksi tarvitaan lyhytaikaista lomitusta, korvataan lomituksesta tuntiperusteinen hoitopalkkio, joka kattaa kaikki hoidettavat lapset. Erityisen tuen perheissä ammatilliset edellytykset täyttävälle hoitajalle maksetaan korotettu tuntiperusteinen palkkio.

Ellei vapaata pystytä lapsen tilanteesta johtuvien erityisten syiden vuoksi pitämään kuuden kuukauden kuluessa, se maksetaan rahassa. Tällöin perhehoitajan on tehtävä siitä kirjallinen ilmoitus sosiaalityöntekijälle. Perhehoitajalle maksetaan lomakorvauksena päivää kohden laskettu keskiarvo lomaan oikeuttaneen kuukauden yhteenlasketuista hoitopalkkioista ja kulukorvauksista.

Perhehoitajan vapaaoikeuden ajalta ei vähennetä palkkiota eikä kulukorvausta.

Päivystävissä sijaisperheissä perhehoitajalle karttuu vapaata kaksi vuorokautta sellaisilta kalenterikuukausilta, jolloin perheen hoidossa on ollut lapsi kuukauden jokaisena päivänä. Lapsen lomalle lähtö- ja paluupäivät lasketaan läsnäolovuorokausiksi. Vapaata ei synny, jos lapsi on ollut lomalla vanhempien tai tuttavien luona. Aktiivipäivystysaika (vihreä päivystys) rinnastetaan lomaan oikeuttavaksi ajaksi.

Vapaa on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jolloin vapaa on ansaittu. Vapaan ajankohdasta on sovittava sosiaalityöntekijän kanssa vähintään kaksi viikkoa ennen vapaan toteuttamista. Ellei vapaata pystytä pitämään kuuden kuukauden kuluessa, se maksetaan rahassa tai mikäli perhehoitaja haluaa kertyneistä vapaapäivistä korvauksen rahassa, on siitä tehtävä kirjallinen ilmoitus sosiaalityöntekijälle. Tällöin perhehoitajalle maksetaan lomakorvauksena päivää kohden laskettu keskiarvo lomaan oikeuttaneen kuukauden yhteenlasketuista hoitopalkkioista ja kulukorvauksista päivystyskorvausta lukuun ottamatta. Vapaa pyritään pitämään sen jälkeen kun lapsen sijoitus perheessä on päättynyt.

Mikäli perhehoitaja pitää ansaittuja vapaapäiviä, hän ei menetä sen kuukauden ajalta kertyviä tulevia vapaapäiviä.

Päivystävässä sijaisperheessä perhehoitajan vapaapäivät voidaan toteuttaa seuraavasti:

- Mikäli vapaapäivät toteutuvat siten, että perheeseen ei ole sijoitettu lapsia tai lapsi on perhehoitajan vapaapäivien aikana hoidossa kodin ulkopuolella, niin perhehoitajalle maksetaan kulukorvaus ja hoitopalkkio vapaapäivien ajalta.
- Mikäli perhehoitajan vapaan aikana sijoitettujen lasten hoidosta vastaa ulkopuolinen hoitaja perhehoitajan kodissa, niin perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus vapaapäivien ajalta ja sosiaalitoimi korvaa ulkopuolisen hoitajan palkkion.

9.4 Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Päätoimisella perhehoitajalla on oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen joka toinen vuosi (Perhehoitolaki 263/2015, 15 a§). Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka työskentelee päätoimisesti kotona ja jonka ei ole muun työsuhteen kautta mahdollisuutta saada työterveyshuollon palveluita.

Halutessaan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen perhehoitajan tulee olla yhteydessä Perhehoito Luotsin toimistoon p. 040 670 1221, josta saa Pirten ajanvarauksen yhteystiedot. Tieto terveystarkastusoikeuden käyttämisestä kirjataan perhehoitajan tietoihin asiakastietojärjestelmään. Jatkossa oikeus terveystarkastukseen on joka toinen vuosi.

Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus on perhehoitoon perehtyneen terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus, johon sisältyy myös hyvinvoinnin edistämiseen liittyvää neuvontaa ja perhehoitajan niin halutessa perusverikokeet. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat perhehoitajalle maksuttomia ja vapaaehtoisia.

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on perhehoitajan hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja tunnistaminen. Tarkastuksella tavoitellaan ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla perhehoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja.

Tarkastuksessa käsiteltäviä asioita ovat muun muassa:

- perhehoitajuuden myönteiset ja kielteiset puolet, voimavarat ja jaksaminen
- mieliala, nukkumisasiat, päihteiden käyttö
- perhehoitajan keinot oman hyvinvointinsa ja terveytensä parantamiseksi
- muiden perheenjäsenten tilanne ja muu sosiaalinen tukiverkosto
- kodin ja elinympäristön olosuhteet, ergonomia
- tuen ja palvelujen riittävyys.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa terveydenhoitaja arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta. Tarvittaessa terveydenhoitaja ohjaa perhehoitajaa hakeutumaan kuntoutukseen.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään Lääkärikeskus ja työterveys Pirtessä. Pirtellä on toimipisteet Tampereella, Nokiolla, Orivedellä ja Sastamalassa. Muualla Suomessa asuvien perhehoitajien osalta voidaan sopia tapauskohtaisesti hyvinvointi- ja terveystarkastuksen toteuttamisesta muussa lääkärikeskuksessa.

9.5 Perhehoitajien tapaturmavakuutus

Perhehoitajat ovat vakuutettuja työssä tapahtuvan tapaturman ja siinä ilmenneen ammattitautin varalta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella vakuutuksella. Työtapaturmana pidetään ta-

patuurmaa, joka on sattunut perhehoitajalle perhehoitajan tehtävässä tai siihen liittyvissä olosuhteissa, jotka on määritelty laissa. Tapaturmavakuutus koskee toimeksiantosopimukseen osallisia perhehoitajia. Sijaisperheen tulee ottaa yhteyttä toimeksiantosopimuksen tehneeseen tahoon tapaturman sattuessa, jolloin perhehoitaja ohjataan tapaturmailmoituksen teossa.

9.6 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Perhehoitolain 12 § Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Molemmat osapuolet voivat irtisanoa sopimuksen päättymään kahden (2) kuukauden kuluttua siitä, kun sopijapuoli on saanut irtisanomista koskevan ilmoituksen tai päätöksen.

Irtisanominen katsotaan toimitetuksi viranomaisen puolelta, kun sitä koskeva päätös on saatettu tiedoksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Mikäli päätös on lähetetty tavallisella kirjeellä, katsotaan asianosaisen saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Perhehoitajan puolelta irtisanominen katsotaan toimitetuksi, kun tätä koskeva kirjallinen ilmoitus saapuu viranomaisille.

Irtisanomisajasta riippumatta kunta voi purkaa sopimuksen välittömästi, jos hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi. Mikäli perhehoidossa oleva puute on korjattavissa, on kaupungin varattava kohtuullinen määräaika tämän puutteen korjaamiseksi. Tällöin purkamisoikeuden edellytyksenä on, että puutetta ei ole kehotuksesta huolimatta korjattu määräajassa.

Sopimus katsotaan heti purkautuneeksi, kun sitä koskeva päätös on saatettu tiedoksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedonsaantitodistukseen merkittynä aikana. Mikäli päätös on lähetetty tavallisella kirjeellä, katsotaan asianosaisen saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä.

9.7 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan sairastuessa lievästi sijaisperheessä toimitaan kuten missä tahansa perheessä vanhempien ja oman verkoston keskinäisin hoitojärjestelyin. Mikäli perhehoitaja sairastuu vakavammin, pyritään perheen tilannetta tukemaan tarvittaessa ensisijaisesti avustamalla perhettä taloudellisesti hoitoavun palkkaamisessa. Perhehoitajan tulee ottaa yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään ja neuvotella hänen kanssaan tilanteesta. Perhehoitajaa voi ohjata tiedustele-

maan kunnallista perhetyötä tai esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton kautta hoitajaa. Sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Vakavamman sairauden sattuessa perhehoitajalla voi mahdollisesti olla oikeus myös KELA:n myöntämään sairauspäivärahaan.

Mikäli lapset siirretään hoidettaviksi toimeksiantosopimuksella toiseen perheeseen, purkautuu sairastuneen perhehoitajan kanssa tehty toimeksiantosopimus (katso kohta toimeksiantosopimuksen purkamisen). Päätös lapsen sijaishuoltopaikasta ratkaistaan lapsen edun perusteella.

10 Korvausten määräytyminen

Korvauksia tarkistetaan voimassaolevien valtakunnallisten ohjeiden ja lainsäädännön perusteella. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan myös hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä, kun sen tarkistamiseen on muutoin aihetta. Korvauksia maksetaan enintään siihen saakka, kun nuori täyttää 21 vuotta.

10.1 Hoitopalkkio

Perhehoitolain 16 § Hoitopalkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 775,00 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne.

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kun lapsen hoito ja huolenpito on järjestetty kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa tämän lain mukainen hoitopalkkio, 17 §:n mukainen kulkukorvaus ja 18 §:n mukainen käynnistämiskorvaus. Lasta hoitavalle henkilölle on tarvittaessa järjestettävä myös 10 §:ssä tarkoitettuja palveluja ja tukitoimia. (29.6.2016/510)

Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Hoitopalkkion suuruudesta sovitaan palkkiotaulukon mukaisesti.

Sijoituksen ensimmäisen vuoden hoitopalkkiota maksetaan, kun sijoitettu lapsi on alle 10-vuotias ja edellytetään sijaisvanhemman poissaoloa työelämästä. Sijoituksen toisen vuoden alkaessa siirrytään maksamaan kokoaikaista tai osa-aikaista hoitopalkkiota sijaisvanhemman työssäkäynnistä riippuen. Ensimmäisen vuoden hoitopalkkion maksamista voidaan kuitenkin jatkaa, mikäli alle kolmevuotias lapsi on kotihoidossa.

Kokoaikainen hoitopalkkio maksetaan alle 18-vuotiaasta silloin, kun perhehoitaja on kokoaikaisesti kotona eikä lapsi ole säännöllisessä päivähoidossa sijaiskodin ulkopuolella.

Mikäli vanhempi on töissä tai opiskelee korkeintaan kymmenen päivää kuukaudessa, hoito katsotaan kokoaikaiseksi. Esikoulua, peruskoulua, lukiota ja ammattikoulua käyvistä lapsista maksetaan kokoaikaista palkkiota, mikäli perhehoitaja on kokoaikaisesti kotona. Mikäli lapsi käy päivähoidossa hoitavan tahon suosituksesta asiakassuunnitelmeneuvottelussa yhdessä sovituksi (esimerkiksi osana lapsen kuntoutusta), maksetaan kokoaikaista hoitopalkkiota, jos muut kokoaikaisen hoitopalkkion edellytykset täyttyvät.

Osa-aikaisesta hoidosta on kysymys silloin, kun:

- perhehoitaja on yli 11 päivää kalenterikuukauden aikana töissä (kotona tai kodin ulkopuolella) tai opiskelemassa tai
- kun lapsi on säännöllisesti päivähoidossa ilman edellä mainittua erityistä perustetta tai
- kun alle 18-vuotias lapsi asuu viikot perhekodin ulkopuolella esimerkiksi opiskelupaikkakunnalla (yli 30 vrk kestävien lomien ajalta maksetaan kokoaikainen hoitopalkkio, jos sen edellytykset muuten täyttyvät)

Perhehoitajalle voidaan maksaa hoitopalkkion vähimmäismäärä, kun:

- perheeseen sijoitettu yli 18-vuotias nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla ja käy viikonloppuisin ja lomilla sijaisperheessä
- perheeseen sijoitettu nuori on varusmies- tai siviilipalvelusta suorittamassa ja käy viikonloppuisin ja lomilla sijaisperheessä

Alle 18-vuotiaalle tehdyllä toimeksiantosopimuksella maksetaan palkkiota ja kulukorvauksia enintään sen kuukauden loppuun, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Mikäli perhehoito jatkuu tämän jälkeen jälkihuoltana, toimeksiantosopimus tarkistetaan ja hoitopalkkio määräytyy 18–20-vuotiaan hoitopalkkion mukaisesti. Erityisistä perusteista yli 18-vuotiaan hoidosta voidaan korvata myös kokoaikainen hoitopalkkio, jos nuoren tilanne sitä edellyttää. Hoidettavuuden arviointi tehdään kuten alle 18-vuotiaidenkin kohdalla. Perhehoidosta ei voida maksaa lastensuojelulain perusteella hoitopalkkiota eikä kulukorvausta sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 21 vuotta. Mikäli perhehoito jatkuu tämän jälkeen, tulee selvittää perhehoidon jatkumisen mahdollisuudet muun lainsäädännön perusteella (esim. vammaispalvelut).

Kun lapsi muuttaa pois sijaisperheestä (kotiutus, sijaishuoltopaikan muutos, itsenäinen asuminen tai sopimus muutoin lakkaa) maksetaan palkkiota sen kuukauden loppuun, jonka aikana muutos on tapahtunut. Toimeksiantosopimus on irtisanottava kahta kuukautta ennen muutoksen suunniteltua ajankohtaa (katso lisää sopimuksen irtisanomisesta ja purkamisesta kohdasta Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja Toimeksiantosopimuksen purkaminen).

Mikäli sijaisperhe jatkaa lapsen tai nuoren tukemista tämän poismuuton jälkeen, tuetaan sijaisperhettä kunnassa voimassaolevien tukiperhepalkkioiden mukaisesti tai tarvittaessa perheelle voidaan maksaa nuoren tukemisesta vähimmäishoitopalkkio. Perheen tarjoama tuki nuorelle tulee olla määriteltynä jälkihuoltosuunnitelmassa.

Perhe on velvollinen ilmoittamaan kaikista työssäkäynnissään tai opiskelussaan tapahtuvista muutoksista kuntaan, jonka kanssa toimeksiantosopimus on solmittu.

Erityisen tuen sijaisperheelle voidaan maksaa varallaolokorvausta tilanteessa, jossa

- kaikki etu-perheen kanssa sovitut paikat eivät ole käytössä ja
- perhe toivoo paikan täyttämistä ja
- paikka halutaan pitää varattuna yhteistoiminta-alueen tarpeita varten ja
- paikan täyttämisen viivästyminen johtuu Perhehoito Luotsin toiminnasta.

Tampereen kaupunki päättää varallaolokorvauksen maksamisesta ja maksaa sen.

Tampereen kaupunki maksaa päivystävälle sijaisperheille päivystyskorvausta ajalta, jolloin perhe on valmiudessa ottaa kiireellisesti sijoitettu lapsi vastaan lyhyellä varoitusajalla. Lapsen sijoittajakunta vastaa palkkion ja kulukorvauksen maksamisesta päivystävälle sijaisperheelle lapsen sijoituksen ajalta. Lyhyellä varoitusajalla toteutetuissa lyhytkestoisissa avohuollon sijoituksissa maksetaan päivystävän sijaisperheen palkkiota ja kulukorvausta.

Päivystävien sijaisperheiden kohdalla hoitopalkkio sijoitetusta lapsesta maksetaan läsnäolovuorokausien perusteella. Läsnäolovuorokausiksi lasketaan myös ne päivät, jolloin lapsi tulee päivystyskotiin ja lähtee sieltä.

Mikäli lapsen sijoitus päivystävässä sijaisperheessä muuttuu pitkäaikaiseksi sijoitukseksi, tehdään sijaisperheen kanssa uusi toimeksiantosopimus pitkäaikaisen perhehoidon käytäntöjen mukaisesti ja päivystyssopimus lakkaa olemasta. Lapsen pitkäaikaiseen sijoitukseen päivystysperheeseen tulee aina saada Perhehoito Luotsin hyväksyntä.

Mikäli lapsi jatkaa perhehoidon jälkeen samassa sijaisperheessä tukisuhteessa, määrittyvät tukisuhteesta maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset kunnassa voimassaolevien tukiperhepalkkioiden mukaisesti. Perhehoito Luotsin kanssa on sovittava lapsen jäämisestä tukisuhteeseen.

10.2 Hoitopalkkion korottaminen

Hoitopalkkiota voidaan korottaa yhteisestä sopimuksesta palkkiotaulukon mukaisesti. Neuvottelu hoitopalkkion korottamisesta tehdään aina yhteistyössä sijaisperheen, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoito Luotsin kanssa. Päivystävässä sijaisperheessä olevan lapsen palkkiota ei koroteta päivystysajoituksen aikana.

Korotusta 1 maksetaan, kun lapsi saa Kansaneläkelaitoksen maksamaa perusvammaistukea tai jos lapsi ei saa Kelan vammaistukea, mutta lapsen tilanteen tuntevat työntekijät (esim. sosiaalityöntekijät) arvioivat lapsen vaikeahoitoiseksi.

Korotusta 2 maksetaan, kun lapsi saa Kelan maksamaa korotettua vammaistukea tai jos sekä sosiaalityöntekijän arvion että muun asiantuntijan tai asiantuntijaryhmän lausunnon mukaan lapsi on vaikeahoitoinen ja lapsen lähiverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on erittäin haasteellista.

Korotusta 3 maksetaan, kun lapsi saa Kelan maksamaa ylintä vammaistukea tai jos sekä sosiaalityöntekijän arvion että muun asiantuntijan tai asiantuntijaryhmän lausunnon mukaan lapsi on erittäin vaikeahoitoinen.

Kelan vammaistuki peritään sijoittajakunnalle. Tästä lapsen etuudesta kertyy lapselle itsenäistymisvaroja sijoituksen ajalta. Perhehoitajan on huolehdittava vammaistuen hakemisesta ja ilmoitettava vammaistukipäätöksestä Luotsiin (tamperelaisten ja oriveteläisten lasten osalta) tai sijoittajakuntaan, jotta perhehoitopalkkiota voidaan tarkistaa.

Lastensuojelulain mukaan sijoitettavan lapsen terveydentila on kartoitettava ennen sijaishuoltoon sijoittamista. Lapsen vaikeahoitoisuutta arvioidessaan sosiaalityöntekijä kiinnittää huomiota lapsen tarvitseman hoidon erityiseen vaativuuteen, sitovuuteen ja ympärivuorokautisen huolenpidon ja avustamisen tarpeeseen. Myös lapsen vaikeavammaisuus, sosiaalinen rajattomuus, aggressiivisuus, ylivilkkaus, epäsosiaalisuus, päihteidenkäyttö, rikollisuus, lapseen kohdistunut seksuaalinen riisto tai lapsen sairaus vaikuttaa lapsen hoidettavuuteen. Perhehoitajalta edellytetään tällöin mielellään ammatillista asiantuntemusta ja kokemusta. Lapsen kasvuun liittyvät normaalit kehityskriisien aiheuttamat ongelmat eivät ole perusteita korotettuun hoitopalkkioon.

Lapsen lähiverkostossa tehtävä yhteistyö on erityisen haasteellista silloin, kun lähiverkosto aiheuttaa toistuvasti haastetta sijaisperheen tavanomaiseen arkeen ja toimintaan. Näissä tilanteissa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee selvittää mahdollisuudet lastensuojelulain mukaiseen yhteydenpidon rajoittamiseen.

Hoitopalkkiota tarkistetaan mikäli kriteerit, joilla hoitopalkkio on määritelty, eivät enää täyty. Palkkio tarkistetaan tarvittaessa jommankumman sopijaosapuolen sitä pyytäessä, Kelan vammaistuen tarkistuksen yhteydessä tai vähintään kerran vuodessa (indeksikorotus) sekä perhehoitajan olosuhteiden muuttuessa (kokoaikainen/osa-aikainen hoito). Korotettu hoitopalkkio maksetaan takautuvasti Kelan tekemän päätöksen mukaisesti.

Erityisistä perusteista sosiaalityöntekijä tai muu työntekijä, jolle kunnassa on delegoitu päätösvalta perhehoidon toimeksiantosopimukseen liittyen, voi päättää palkkion korottamisesta muulla tavoin kuin tässä ohjeistuksessa on määritelty.

Palkkioihin tehdään lainmukaiset indeksikorotukset vuosittain. Luotsi julkaisee päivitetyn palkkiotaulukon tammikuun loppuun mennessä.

10.3 Kulukorvaus

Perhehoitolain 17 § Kustannusten korvaaminen

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 410,66 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Kulukorvausten taso löytyy palkkiotaulukosta.

Kulukorvaus sisältää korvauksen lapsen tai nuoren ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvista tavanomaisista menoista. Kulukorvaukseen sisältyvät myös tilapäisestä sairastamisesta aiheutuneet terveydenhoitokulut (katso tarkemmin kohta Terveydenhuolto). Kulukorvauksen yhteydessä maksetaan lisäksi lapsen käyttövara.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvausta maksetaan sen kuukauden loppuun, kun lapsi tai nuori muuttaa pois perhehoidosta (kotiutus, sijaishuoltopaikan muutos, itsenäinen asuminen) tai kun perhehoidon tarve muutoin lakkaa. Päivystystoiminnassa kulukorvausta maksetaan lapsen läsnäolovuorokausien mukaan. Tulo- ja lähtöpäivät lasketaan läsnäolovuorokausiksi.

Niiden lasten kohdalla, joilla on säännöllisiä erikseen korvattavia kustannuksia (esimerkiksi matkakulut, sairaanhoito) kulukorvausta voidaan korottaa ja sopia erillisellä lomakkeella, mitä kulukorvaus kattaa.

10.3.1 Käyttövara

Sijoitetulla lapsella tulee olla kuukausittain käytössään taskurahan luonteisia käyttövaroja henkilökohtaisia tarpeita varten. Lapsi saa itse päättää henkilökohtaiseen käyttöön saamistaan käyttövaroista ja opetella itsenäistä rahan käyttöä perhehoitajan tukemana. Perhehoitajan tulee pitää kirjaa ja raportoida käyttövarojen maksamisesta vuosittain lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Käyttövarailmoitus löytyy Perhehoito Luotsin nettisivujen materiaalipankista.

Lapsen käyttövara on jaettu seuraaviin ikäluokkiin: 5–9-vuotiaat, 10–14-vuotiaat ja 15–17-vuotiaat, joiden kohdalla käyttövara on kolmasosa elatustuesta. Käyttövara ei makseta 18 vuotta täytäneelle nuorelle.

Lapsen huoltajat säilyvät huostaanotosta huolimatta lapsen edunvalvojina (ellei toisin ole määrätty). Käytännössä he voivat nostaa varoja alle 18-vuotiaan lapsensa nimissä olevalta pankkitililtä. Perhehoitaja voi avata omiin nimiinsä tilin, johon hän voi antaa lapselle käyttöoikeuden ja jolle esimerkiksi käyttövarat voidaan maksaa.

10.3.2 Lapsilisä

Lapsilisä maksetaan lapsilisälain (796/1992) 6.2 §:n mukaan perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella.

Päivystävissä sijaisperheissä lapsilisä maksetaan perhehoitajalle, mikäli lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on tehnyt lapsilisästä perintäpäätöksen ja lapsen sijoitus kestää yli kaksi kuukautta. Näissä tilanteissa saatava lapsilisä käytetään lapsen vaatteiden ja harrastusvälineiden hankintaan sekä harrastusmaksuihin.

10.3.3 Osittaista kulukorvausta maksetaan

- 1) Kun nuori on suorittamassa asevelvollisuuttaan, siviilipalvelusta tai opiskelee toisella paikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sekä lomillaan sijaisperheessä. Mikäli sijaisperhe kuitenkin vastaa alle 18-vuotiaan lapsen toimeentulosta tämän opiskelupaikkakunnalla, ei kulukorvausta vähennetä.
- 2) Mikäli sijoitettavan sairaalahoito tai muu sovittu oleskelu muualla kuin sijaisperheessä kestää yli 4 viikkoa, maksetaan korvausta kuluihin, jotka ovat olemassa sijoitettavan poissa ollessakin (asumiskulut, käyttövarat jne.) osittaisen kulukorvauksen mukaisesti.

11 Erikseen korvattavat kulut

11.1 Terveystenhoito

Kulukorvaukseen sisältyvät tavanomaiset, esimerkiksi infektiosairauksiin liittyvät apteekissa ilman lääkärin määräystä myytävät käsikauppalääkkeet sekä tilapäiseen sairastamiseen liittyvät reseptilääkekulut, terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut ja lääkärinpalkkiot.

Erikseen korvataan pitkäaikaissairauksiin liittyvät terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut, säännöllisesti lapsen käytössä olevat (pitkäaikaissairaus) lääkärin määräämät reseptilääkkeet, rokotukset (esim. A- ja B-hepatiitti), kohtuulliset kustannukset silmälaseista, piilolinssit, hammashoito, sairaalahoito ja muut ei-tavanomaiseksi luokiteltavat terveydenhuoltomenot. Pääsääntöisesti suositellaan käytettäväksi julkista terveydenhuoltoa, mutta erityistapauksissa voidaan korvata lapsen

hoidosta aiheutuneet yksityislääkäripalkkiot maksettuja kuitteja vastaan. Peruuttamatta jääneistä ajoista aiheutuneita kuluja ei korvata.

Myös Kelan hoitotuen perusteena olevan sairauden aiheuttamat kulut korvataan siten kuin edellä on kirjattu.

Sovitut terapiasta aiheutuneet kulut korvataan sijaisperheelle sekä siihen liittyvät matkakulut siltä osin kuin Kela tai yksityinen sairauskuluvakuutus ei niitä huomioi. Mahdolliset matkakulut korvataan verohallinnon määrittelemän kilometrikorvauksen mukaisesti.

Mikäli sijaisvanhempi jää pois ansiotyöstään sairaan, sijaishuollossa olevan lapsen hoitamiseksi eikä työnantaja maksa poissaolon ajalta palkkaa, sijaisvanhemman enintään kolmen vuorokauden ansiomenetys korvataan työnantajalta saadun todistuksen perusteella.

11.2 Tapaturman hoitokulut vakuutuksen perusteella

Tampereen kaupunki on ottanut 1.1.2015 alkaen ryhmätapaturmavakuutuksen, joka on voimassa täysajan tapaturmavakuutuksena huostaan otettujen, kiireellisesti sijoitettujen sekä avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten osalta, kun lapsi on sijaisperheessä tai lastenkodissa sekä tukiperheissä käyvien lasten osalta, kun kaupunki on järjestänyt sijoituksen, ja lapset ovat kaupungin sosiaalitoimen asiakkaita.

Sijaisperheiden tulee tarkistaa muiden Luotsi-kuntien mahdolliset tapaturmavakuutukset kyseisestä kunnasta.

11.3 Opiskelukulut

Lastensuojelulaki 55.1 §

Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle sijoitusta avohuollon tukitoimena, sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, kunnan on huolehdittava, että hänen opintojaan ja harrastuksiaan tuetaan tarvittaessa taloudellisesti.

Opintoraha on ensisijaisena etuutena tarkoitettu kattamaan opiskelusta aiheutuvat kustannukset. Opintorahan käytöstä sovitaan jokaisen nuoren kanssa yksilöllisesti sosiaalityöntekijän kanssa.

Erikseen korvataan opiskelusta aiheutuvat suuret kustannukset kuten oppikirjat, erityisvaatetus, muut välttämättömät erityisvälineet, matkakulut (Kelan koulumatkakorvauksen ylittävältä osalta) ym. opiskelusta aiheutuvat ylimääräiset menot. Tietokoneen hankinta korvataan silloin, kun sijoitettu lapsi tai nuori tarvitsee sitä opinnoissaan.

11.4 Harrastuskulujen korvaaminen

Perhehoitolaki 17.4 §

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Lastensuojelulaki 55§

Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle sijoitusta avohuollon tukitoimena, sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, kunnan on huolehdittava, että hänen opintojaan ja harrastuksiaan tuetaan tarvittaessa taloudellisesti.

Kulukorvaus kattaa tavanomaisista harrastuksista ja harrastusvälineistä aiheutuvia kuluja 40 euroa kuukaudessa (esimerkiksi pääsymaksut, kerhot ja kausiurheiluvälineet).

Erityisillä perusteilla poikkeuksellisen kallista harrastusta voidaan tukea sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan.

Erityisiä perusteita voivat olla

- 1) harrastuksen terapeuttinen merkitys,
- 2) lapsen poikkeuksellinen kiinnostus tiettyä harrastusta kohtaan,
- 3) pitkäjänteisen harrastuksen tukeminen tai
- 4) lapsen erityinen menestyminen tietyssä harrastuksessa.

11.5 Lapsen lomanvietosta aiheutuvat kustannukset

Perhehoitolaki 17.4 §

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Lapsen lomatuki on kulukorvausta, jonka tarkoituksena on kattaa lapsen osuutta perheen lomailussa. Lomatukea maksetaan pitkäaikaisille sijaisperheille vuosittain kesäkuussa palkkiotaulukon mukaisesti. Mikäli lapsen erityishoitoisuuden vuoksi lapsen lomailusta aiheutuneet kulut ylittävät pitkäaikaiselle sijaisperheelle määritellyn lomakorvauksen, voidaan lomatukea maksaa erityisellä harkinnalla maksettujen kuittien perusteella enintään etu-perheille määritelty summa.

Toimeksiantosopimuksessa lapsesta maksettava lomatuki kirjataan kohtaan muut sovittavat asiat.

Lapsen passikulut korvataan perhehoitajalle. Perhehoitaja voi tehdä hakemuksen sijoitetun lapsen passista passiviranomaiselle. Hakemukseen liitetään lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin myöntämiseksi.

11.6 Korvaus oman auton käytöstä

Päivystävälle sijaisperheille korvataan toistuvista päivittäisistä kuljetuksista (esimerkiksi koulumatkat) aiheutuneet kulut. Perheet saavat verohallituksen päätöksen mukaisesti vuosittain vahvistettuna vapaaksi katsottavan kilometrikorvauksen ilman korotuksia. Muista matkoista (sijoitetun lapsen lääkäri- ja neuvolakäynnit, terapia- ja konsultaatiokäynnit, vanhempien ja muun lähiverkoston tapaamiset, neuvottelut, harrastuksiin kuljettaminen, työnohjaus) korvataan yli 200 km ylittävä osuus verohallinnon päätöksen mukaisesti vuosittain vahvistettu vapaaksi katsottava kilometrikorvaus ilman korotuksia. Ensimmäiset 200 km/kk sisältyvät kulukorvaukseen. Päivystyskodit ovat velvollisia pitämään lapsen nimellä ajopäiväkirjaa. Matkakorvauslaskelma tulee lähettää kuukausittain palkkiolaskelman yhteydessä.

Muille perhehoitajille korvataan oman auton käytöstä verohallituksen päätöksen mukaisesti vuosittain vahvistettu vapaaksi katsottava kilometrikorvaus ilman korotuksia matkoilta, jotka liittyvät lapsen ja hänen läheistensä välisiin, asiakassuunnitelman mukaisiin tapaamisiin, lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämiseen liittyviin neuvotteluihin, Perhehoito Luotsin järjestämiin työnohjauksiin tai jatkokoulutuksiin. Matkakorvausta voi hakea vähintään kahden ja enintään kuuden kuukauden jaksoissa kerrallaan (pienemmissä jaksoissa vain erikseen sovitusti).

11.7 Muut erityiset kulut

- Lapsen matkakulut vanhempien tai muiden lapselle läheisten henkilöiden luo korvataan asiakassuunnitelman mukaisesti.
- Lapsen päivähoidosta tai iltapäiväkerhosta ei aiheudu sijaisperheelle kustannuksia, jos molemmat vanhemmat käyvät töissä tai päivähoito on osa lapsen kuntoutusta.
- Muut erityiset kulut korvataan sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan.

12 Perhehoitajan tukeminen hoito- ja kasvatustyössä

Perhehoidon tukimuodot Luotsi-alueella

Perhehoitajalla on oikeus saada tukea tehtävässään. Tärkein tukimuoto on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tuki ja ohjaus sijoituksen kuluessa. Luotsi vastaa sijaisperheille järjestettävästä ryhmätyönohjauksesta, mentoroinnista ja jatkokoulutuksista. Jatkokoulutuksista tiedotetaan Luotsin internet-sivuilla ja uutiskirjeellä.

12.1 Ensimmäisen vuoden tuki

Pitkäaikaisen sijoituksen ensimmäisen vuoden aikana toteutetaan säännölliset kotikäynnit lapsen asioista vastaavan ja Luotsissa sijaisperhettä tunnevan sosiaalityöntekijän yhteistyönä. Ensimmäisen vuoden tuen tarkoituksena on varmistaa sijoituksen hyvä käynnistyminen ja lapsen kiinnittyminen perheeseen. Käynneillä syvennetään ennakkovalmennuksen teemoja ja tuetaan sijaisvanhempia uuden roolinsa omaksumisessa sekä käsitellään sijoituksen ajankohtaiset käytännölliset asiat, esimerkiksi tapaamisjärjestelyjen vakiinnuttaminen.

12.2 Perhehoidon lomitus

Perhehoitolaki 14 § Sijaishoito perhehoitajan vapaan ja muun tilapäisen poissaolon aikana

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;*
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;*
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.*

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää.

Perhehoitajan vapaa-ajan toteutuminen voidaan tarvittaessa turvata järjestämällä perhehoitajalle lomittaja. Perhehoito Luotsi järjestää lomittajille koulutusta kerran vuodessa, jos koulutukseen tulijoita on tarpeeksi. Koulutus kestää yhden päivän ja siinä käsitellään lastensuojelun ja perhehoidon perusteita, lomittajan roolia ja kasvatuskysymyksiä.

Tuleva lomittaja saa koulutukseen osallistumisesta todistuksen. Ennen toimeksiantosopimuksen solmimista työntekijän tulee lisäksi pyytää lomittajaa koskeva kotikunnan lausunto, poliisirekisteriote ja rikosrekisteriote. Lomittajalle maksettavat korvaukset on eritelty palkkiotaulukossa.

Sijasiperheet voivat valita omasta verkostostaan lomittajan lyhytaikaiseen tai vuorokausilomitukseen. Mikäli perhehoitajan omasta verkostosta löytyvää lomittajaa ei ole tarjolla, Perhehoito Luotsissa on käytössä pitkäaikaisten ja päivystysperheiden käyttöön suunnattuja tilapäisiä lomittajia. Tilapäinen lomitus on tarkoitettu tilanteisiin, joissa perheellä on sijoitetusta lapsesta johtuvia menoja, esimerkiksi työnohjaus, neuvottelu tai koulutus tai sitä toivotaan perhehoitajan jaksamisen tueksi. Lomitus voi tapahtua sijaisperheessä tai lomittajan luona.

Pitkäaikaisten sijaisperheiden tilapäisen lomitukseen koordinoi Perhehoito Luotsin sosiaalityöntekijä, jonka kanssa voi keskustella vielä tarkemmin lomitukseen tarpeesta ja jolta saa lomittajan yhteystiedot.

Päivystysperheiden tilapäinen lomitus ohjautuu Perhehoito Luotsin Ohjaustyön kautta.

13 Perhehoidon valvonta

Perhehoitolaki 22 § Valvonta

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muihunkin hoitopaikkaan.

Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 luvussa säädetään.

14 Sijoituksen päättyminen

Sijoituksen päättyessä perhehoidon vastuutyöntekijä (useimmiten lapsen asioista vastaava sosiaaliohjaaja) käy perhehoitajan kanssa loppukeskustelun, jossa käydään läpi sijoituksen kulku ja tehdään suunnitelma jatkosta. Jos perhehoitaja aikoo jatkaa tehtävässään ja ottaa perheeseen uuden sijoitetun lapsen, tulee Luotsin edustaja mukaan keskusteluun.

15 Perhehoidon lainsäädäntötausta

Perhehoidon toteutuksessa noudatetaan mm. seuraavia säädöksiä niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

Perhehoitolaki (263/2015)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)

Työtapaturma- ja ammattitautilaki (495/2015)

16 Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä perhehoidon toimintaohje tulee voimaan 1.6.2019, kun lautakunta on päättänyt ottaa sen kunnassa käyttöön.

Tässä ohjeistuksessa mainittuihin summiin voidaan tehdä tarvittavat indeksikorotukset ilman lautakuntien päätöksiä.